

ROMANA DAİR BAZI ANEKDOTLAR

MUSTAFA ÖZCAN

Giriş

Roman bizde yeni bir edebi türdür. Tanzimat edebiyatında romanı deneyen ilk kişi Şemsettin Sami'dir. Onun **Taaşşuk-ı Talat ve Fıtnat**'ı, genel kabule göre bu sahanın ilk eseri sayılır. Şemsettin Sami'yi daha başka yazarlarımız izlemiştir. Namık Kemal, Ahmet Midhat, Nabizade Nazım, Recaizade Mahmut Ekrem, Samipaşazade Sezai, Mizancı Murat, verdikleri eserlerle romanımıza zenginlik katmışlardır.

Bu dönemin bazı yazarları, sadece roman yazmamış, hikâye, tiyatro, tenkit gibi alanlarda da kalem oynatmışlardır. Roman yazanlardan bazıları, romandan ne anladığını eserlerin önsözlerinde açıklamaya çalışmışlardır. Namık Kemal, **İntibah**'ın önsözünde romanı tarif etmiştir. Ayrıca bu dönemde "hayaliyyun", "hakikiyyun" gibi romanla ilgili yeni kavramlarla karşılaşmıştır.

Edebiyatımızda önce hikâyede varlık gösterip sonra romana geçen birçok yazarımız vardır. Bazıları hem hikâyeyi hem de romanı birlikte götürmüşlerdir. Hemen söyleyelim ki roman yazılması zor bir edebi türdür. Bazı sanatçılar(yazarlar) iyi bir roman yazabilmek için yıllarını vermişlerdir.

Bazıları ise bu kadar sabırlı olamamıştır. Bizce iyi bir roman emek ister. Herkes bu emeği göze alamaz.

Dolayısıyla bunların eserleri de zamana karşı dirençli olamamakta, çarçabuk eskiiyip bir köşede unutulmaktadır. Biz bu yazıda bu kadar önemli ve ciddi bir konuya biraz renk ve esprî katmak istiyoruz.

Roman Nasıl Yazılmaz?

Herhalde iyi bir roman aşağıda anlatacağımız şekilde yazılmaz. Olayı Refii Cevad Ulunay'dan dinleyelim:

Ulunay, **Şehrah** gazetesinin Yazı İşleri Müdürü'dür. Gazetenin mütercim ve muharrir kadrosu hayli zengindir. Fakat gazete, parasal yönden, yani mali yönden zayıftır. Bütün muharrirler, hafta sonunu zor getirirler.

Bir gün Fransızca çevirmeni, herkesin içinde Taksim Bahçesine gelen Macar kızını gördünüz mü? der ve ekler: "Allah bilir, bir haftadır gözüme uyku girmiyor." Söze Giritli Rum çevirmen karışır: "Ne var? Âşık mı oldun" diye sorar.

Her gün "Dertlerimiz" diye fıkra yazan muharrir: "Aman! Tanrının günü dert aramaktan, dert eşelemekten bıktım usandım. Biraz da felekten bir gün çalalım... Haydi bu akşam Taksim'e gidelim." Bu teklif iyidir, güzeldir ama orada harcanacak parayı nereden bulacaklardır.

Çünkü hiç kimsede para yoktur ve bu eğlence bir hayli masraflı olur. Hafta sonunda buna nereden para bulacaklardır? "Dertlerimiz" sütununun fıkraçısı araya girerek bir teklifte bulunur:

"Arkadaşlar! Ben bir kitapçıya otuz liraya bir roman sattım. Bunun on beş lirasını aldım, yedim. Kalanı almak için eserin tamamını vermeliyim. Bir türlü elim değip romanı bitiremiyorum. Birkaç defa alelhesap para çekmek için uğradım. Herif nezaketle reddetti. "Bitirin, getirin, derhal takdim edeyim" dedi. Bu parayı bu akşam ezelim:

-Herkes sordu:

-Yazıldı mı?

-Burada mı?

Romancı: “Telaş etmeyin! Dedi. Eser daha yazılmadı. Fakat bunu şimdi yazarız, akşama hayli vakit var. Dört kişi masanın başına geçelim:

Öyle de yaptık. Eser sahibi mevzuu anlattıktan sonra yazılacak fasılları taksim etti. Sen delikanlının sevdiği kızın kendisine hıyanet ettiğine emin olduktan sonra günlerce vicdan azabı çektiğini ve nihayet kızı takip ettiğini ve rakibi ile yakaladığını yazacaksın. Sen, kızın bir vakanın önünü almak için mücadelesini tasvir edeceksin.

Sevgilisinin çektiği ızdırap karşısında kız yine ona avdeti düşünüyor. Sen, rakip delikanlının cinayetleri göze aldırarak kadar cüretkârlığını yazacaksın. Sen de romanı istediğin gibi bağla... Gençlerden birini nasıl öldürürsen öldür, vücudunu kaldır. Kızı evlendir; iş bitsin, biz de liralara kavuşalım. Baksana Macar kızı dilbermiş!

Bir saat sonra roman bitti. Eserin sahibi koştu. Hepimiz helecan içinde bekliyorduk. Kitapçı sözünü tutmuş eseri alarak paraları vermişti.

Eğlencenin tafsilatını vermeyi zait görüyorum. Yalnız “Dertlerimiz” muharririn birkaç hafta sonra çıkan eseri hakkında biri bana sordu.

-Sizin fıkra muharririnin yeni çıkan eserini okudunuz mu?

-Hayır... Yani... Evet.

-Efendim... Bu adam bir şaheser yazmış... Vakaya göre üslup kullanıyor. Bazı yerde gayet ağır başlı, bazı yerde gayet hafif... Bazen bakıyorsun, sanki hiç o adam değil... Bazen de asıl kendi yazış tarzına tamamen uyuyor... Velhasıl bir şaheser azizim... Rica ederim. Bir kere oku... Hakkımı teslim edeceksin!

-Demek eseri biliyorsunuz

-Evet... Kendim yazmış gibi.”¹

Yusuf Ziya Ortaç, **Portreler**’inde romanların yazılışına dair hoş anekdotlar nakleder. Bunlardan birisi Ercüment Ekrem Talu ile ilgili olanıdır. Ercüment Ekrem Talu, Yusuf Ziya’ya göre en güzel eserlerini yıllarca Akbaba’ya vermiştir. Ercüment Ekrem gayet kolay yazar. Yalnız rahat bir oda, temiz bir masa, iyi yontulmuş altı kalem, bir silgi, bir deste de beyaz kâğıt veriniz, yeter. Bir anısını şöyle anlatır Yusuf Ziya:

“Bir akşam, onu Laleli’deki apartmanında düşünceli görmüştüm. Ben odayla girince sevindi. Adımın ilk hecesini çekerek:

-Sorma başıma geleni Yûsuf, dedi.

-Hayrola Ercüment?

-Ahmet Cevdet telefon etti demin...

-Evet...

-İkdam için bir romanın var mı? diye sordu...

-Evet...

Ben de var, dedim.

-Evet...

-Ama yok! Birazdan, ilân etmeleri için adını söyleyeceğim... Ne yapsam, ne etsem, bilmem..

-Kolay, dedim, bir isim buluruz...

Biraz düşündük, biraz konuştuk, biraz şakalaştık, bir isim bulduk: Kundakçı! Bu müthiş bir çapkının romanı olacaktı: En zarif sosyete hanımından en körpe mahalle kızına kadar her kalbe kundak sokan bir çapkının romanı..Belle Amie gibi bir şey!

-Bunu bulunca, hemen telefona yapıştı. Yüzü, görülecek kadar gülünç bir ciddilik takınmıştı.

- Romanı yarından itibaren ilâna başlayınız: İsmi Kundakçı... Ercüment Ekrem'in gazetemiz için titiz bir itina ile yıllarca çalışarak hazırladığı büyük aşk, ihtiras, macera romanı dersiniz... İlânlar bir hafta kadar sürsün... Fotoğrafımı da gönderirim... Efendim? Müsveddeler mi?... Hepsi hazır, hepsi... Yalnız bir gözden geçireyim... Ufak tefek rötuşlar yaparım belki!"

Yusuf Ziya, üç aydan fazla süren bu roman, *İkdam* gazetesinin satışını arttırmıştı diye yazısını bitirir.²

Yusuf Ziya'nın Mahmut Yesari ile ilgili anısı da şöyledir:

"Bir kere Mahmut'a darıldım. Bu, bir iş dargınlığıydı. Akbaba'da başladığı bir romanı yarıda bırakmış kayboluvermişti. Neredeydi? Nerede oturuyordu, bilmiyordum. Bütün dostlarına sorduk, bütün meyhaneleri tarattık, yok. Çaresiz iki sayı konusunu bilmediğim romana ben devam ettim. Derken çıka geldi Âşık olmuş. Güzel bir kadındı bu. Rengi güzel, çizgisi güzel bir genç kadın!

Sonra? Evlendiler... Ayrıldılar. Daha da içmeye başladı. Arttırdı içkiyi.

Yeni bir romana başlayacağı zaman: "Mahmut derdim, önce mevzuu anlat... Bir gün kaybolursan zorluk çekmeyeyim"³

Aka Gündüz, bir konuşmasında "Üç sayfalık bir roman yazdım, içinde bir silik bulamazsın. Ama daha evvel, yazacağım romanın fasıl başlarını ve fasıl sonlarını bile bilirim" der. Kolay yazdığından söz eder. Hatta insan sıkışınca bir günde bile bir roman yazabilirim" der. Sonra da bir örnek verir:

"Kemal Salih Sel, vakiyle bu arkadaşım beni *Cumhuriyet* gazetesinde bir odaya kapatıp bir roman yazmamı istedi. Her yarım saatte de bir ara penceresinden kahve gönderiyordu... Ben de bu şartlar altında bir buçuk günde "**İki Süngü Arasında**"yı yazdım."⁴

Romanların Adlarına Dair

Buna eser adı da diyebiliriz. Ediplerimiz bazen eserlerine çok güzel ad koymuşlardır. Romanda da bunun güzel örneklerine rastlarız. Sözgelisi Attila İlhan, **Dersaadet'te Akşam Ezanları, Fena Halde Lemana** demiş, Orhan Kemal ise **Bir Filiz Vardı** şeklinde pek çok çağırışmalar uyandıran bir ad bulmuştur romanına. Reşat Enis, "Toprak Kokusu" adın tercih etmiştir. Yakup Kadri ise Millî Mücadele içinde köy insanlarının kendilerine yabancı gördüğünü "Yaban" adıyla eserine taşımıştır. Buraya bir şiir kitabı da ekleyelim: **Aziz İstanbul** (Yahya Kemal)

Öte yandan Halide Edip'le ilgili birkaç söz söylemek gerekir: Onun romanlarına bakınca **Ateşten Gömlek**'i hatırlamamak mümkün değildir. Bu, Kurtuluş Savaşı üzerine yazılmış güzel romanlardan birisidir.

Yakup Kadri, Kurtuluş Savaşı yıllarında Ankara'ya gidince (1921), bir süre Halide Edip Adivar'da misafir kalmıştır.

Adivar, o günlerde, Karaosmanoğlu'nun **Ateşten Gömlek** adlı bir "Anadolu romanı" yazmakta olduğunu öğrenince, bu adı çok beğenip benimsediğini ve ondan önce davranıp iki ay içinde eserini yazdığını, romanın başına eklediği Yakup Kadri'ye başlıklı açık mektupta, ayrıca Türk'ün Ateşle İmtihani adlı anılarında (s.193-194) anlatmıştır.⁵

Halide Edip, bilindiği gibi **Sineklibakkal**'ı yazmış ve bununla da CHP'nin roman ödülünü (1942) kazanmıştır... Bu eser ilkin Soyтары ve Kızı adıyla İngilizce basılmış (1935), Türkçesi, ondan bir yıl sonra **Sineklibakkal** adıyla yayımlanmıştır. Kısa sürede ünü artan, birçok kereler basılmış olan bu töre romanın vak'ası İstanbul Aksaray'ın Sineklibakkal semtinde ve o semtin çevresinde geçer. II. Abdülhamid döneminin toplumsal hayatına tanıklık eder.⁶

Peride Celâl'in 1954 yılına kadar yazdıkları arasında en çok bir bütün olarak **Üç Kadının Romanı** başarılı bulunur. Yazara göre romanına bu adı Cevat Fehmi Başkut vermiştir.⁷ (s.362)

Selim İleri'nin," Her Gece Bodrum"u, Bodrum'a tatil için gelen bir grup insanları anlatır. Romanı Selim İleri, "**Bu Gece ve Her Gece**" adıyla kaleme almıştır. Attila İlhan'ın önerisiyle "**Her Gece Bodrum**" adıyla yayımlanmıştır⁸.

Roman adları konusunda dikkate değer bir sima da Aka Gündüz'dür. Yazar, bir romanına ad koymamıştır. Eser, "Şimdilik Adsız Roman" adıyla Tan'da tefrika edilmiştir. Küçük bir araştırma yapınca şu bilgileri elde ediyoruz:

Gazete tefrika edeceği romanı şöyle tanıtıyor:

"Aka Gündüz'ün bu defa Tan'a verdiği yeni romana, şimdilik bu adı takıyoruz. Asıl adını sonra okuyucular koyacaklardır.

Aka Gündüz bu romanı harp içinde yazmış, fakat o vakit sansür yasak ettiği için neşredememiştir. Şimdi ilk defa Tan sütunlarında okuyacağınız bu roman, size bir vakitler sansürün menettiği hakiki bir hikâyenin acıklı vakalarını anlatacaktır.

"Şimdilik Adsız Roman" tamamen yerli, tamamen milli bir romandır. Pek yakında Tan'da okuyacaksınız⁹. Tefrikanın başladığı gün de şu bilgilerle karşılaşacağız:

"Büyük Romancı Aka Gündüz'ün Tan için hazırlattığı en yeni romanını bugünden itibaren tefrika etmeye başlıyoruz. Üstadın akıcı üslubu bu romanda sizi sonuna kadar heyecanla götürecek ve Tan okuyucuları bu yılın en nefis romanını okumuş olacaklardır.

Aka'nın bu yeni eserine "Şimdilik Adsız Roman" ismini koyduk. Çünkü muharrir romanına bir ad seçmekte müşkülât çekmiştir. Bu sebeple romanına bir ad seçmeyi okuyuculara bırakıyoruz. Bugün dördüncü sayfada başlayan yeni romanımızı okuyunuz ve eser tamam olduktan sonra bize aşağıdaki isimlerden birini seçip gönderiniz:

1-Bir Tıbbiyelinin Romanı 2-O, Bir Devirdi. 3-Kuduz İlacı, 4 Sansür Yasak Etmişti.

5- Her Yanı Acıklı 6-Aşkın Temizi, 7- Anadolu Bucakları, 8-Kuduran, 9- Yaşadığım Roman.

Bu isimlerden en çok rey alan ada ve rey verenlerden bir kişiye gazetemiz ve muharrir kıymetli bir hediye verecektir¹⁰.

Aka Gündüz 'ün yahut ilgili gazetenin yaptığı bu seçim, bize biraz da Recaizade Mahmut Ekrem'i hatırlatır. Çünkü o da **Çok Bilen Çok Yanılır** adlı tiyatro eserine bu adı vermekte çok zorlanmıştı. Kitabın önsözünde bu konuda bilgi bulunmaktadır. Ayrıca Tanzimat yazarlarının bir kısmı, eserlerinde çift ismi kullanmışlardır. **Araba Sevdası**'nın (Recaizade Mahmut Ekrem) ikinci adı, Bihruz Bey'in Âşıklığı'dır.

Namık Kemal'in **İntibah - Sergüzeşti Ali Bey- Son Pişmanlık** bunun güzel örneğidir. O sıralarda genç Hüseyin Rahmi de **Şık (Âyine)** romanı ile bu kervana katılır.

Biraz daha yakına gelirsek Halikarnas Balıkcısı'nı hatırlarız. Yazarın Tan gazetesinde iki gün tefrika edilen "Denizin Çağırışı"¹¹ hikâyesinin adı, Kemal Bilbaşar'ın romanına (1943) ad olmuştur.

Bazı Romancıların Zaafları

Buna gerçekte zaaf da denmez. Aslında onlar, kendilerinden isteneni yapmışlardır. Bu zaaf sözü, romancıların kusurları yani, eserlerinden önce maddi gerçeği önde tutmaları anlamına gelmektedir. Kanaatimizce hiçbirisi bunu bile isteyerek yapmamış, aksine mecbur kalmışlardır.

Refik Halit Karay'ın **Nilgün** romanını ele alalım. Sermet Sami Uysal, Refik Halit'le yaptığı söyleşide şu ifadeleri kullanmaktadır:

"Nilgün çok iyi başlıyor... Fakat gelişme bölümüne gelince, hikâye içinde hikâye anlatılarak kompozisyon bakımından çok sarkmalar oluyor... Tıpkı Ahmet Mithat'ın romanlarında olduğu gibi... Üç cilt boyunca

uzatma yerine, keşke bir ciltte toparlayabilseniz, belki de Türk edebiyatı benzersiz bir roman kazanmış olacaktı”

Refik Halit Karay’ın, bu sözlere hak verdiğini, Uysal’ın görüşlerine katıldığını verdiği cevaptan anlıyoruz:

“—Nihal de ben de aynı kanaatteyiz. Fakat bu romanım gazetede tefrika edilmeye başlanınca, okuyucu öyle tuttu ki, yazı işleri müdürü “Aman elden geldiğince uzat” diye adeta yalvardı. O arada bizim de paraya ihtiyacımız vardı.

Bu yüzden de romanın kompozisyonun düşünme yerine, gazetenin tirajını ve kendi bütçemizi düşünmek zorunda kaldık. Bu mevzuda size aynen katılıyoruz.

Ne yazık ki Amerika’daki, Avrupa’daki yazarlar gibi bir eserimizden çuvalar dolusu para kazanamıyoruz.¹²

Bu konuda Peride Celâl’in de söyleyecekleri vardır: Belirttiğine göre 19 yaşında iken ilk hikâyesini yazmıştır. Dostları bir sinema mecmuası bulular. Hikâye bunun en arka sayfasında yayımlanır. Sonra **Yedigün**’de yazar. İlk hikâyesini Sedat Simavi tam üç türlü yazdırır. Adı “**Ah Kız!**”dır.

Son Posta’da tefrika edilen romanı ise **Sönen Alev**’dir. Kitap olarak yayımlanmıştır. Cevat Fehmi (Başkut) ile orada tanışır. “Romanı uzat” der Cevat Fehmi. O da uzatır. Peride Celâl, o zamanlar tefrikalarda böyle şeyler oluyordu” demektedir. Peride Celâl, evleninceye kadar hayatını yazı yazarak, çeviri yaparak (Bayburtluoğlu takma adıyla çeviri) hayatını kazanır¹³.

Bir Romanın İlk Defa Yayımlanma Hikâyesi

Romanı ilk yayımlamak oldukça zordur. Bunu yayım dünyası ile ilgili haberlerden öğrenmek mümkündür. Sermet Sami sadece mülakatlar yayımlamamıştır. Onun ilk romanını nasıl yayımladığı ilgi çekicidir. Anlatılmaya değer bir olaydır. Bunu kendi kaleminden verirsek olayı daha iyi nakletmiş oluruz:

Harput’ta Bir Amerikalı oyunuyla kendine büyük ün sağlayan Cevat Fehmi ile “tanışma”m, gazete “hiyerarşi”sini bilmediğimden, “garip”, hatta hayli “soğuk” bir havada gerçekleşmişti.

Meğer bir gazeteye- ve hele Cumhuriyet’e- eserlerini götüren “yeniyetme” yazarlar, ancak “yönetmen yardımcıları” ile görüşebiliyorlarmış!..

Bense bu “kural”ı bilmediğimden, - üstelik “randevu” da almadan, “doğruca” Cevat Fehmi’nin odasına girerek karşısına çıkmaya cesaret etmiş, üstelik de ilk yazdığım romanı, en geç bir hafta içinde yayımlamaya başlaması koşuluyla, kendisine bırakmak istediğimi söylemişim!.. Ve bu olay şöyle gerçekleşmişti:

Dört kez temize çektiğim ilk romanımı, 1954 yılının ilk ayının sonuna doğru çantama koyup doğru *Cumhuriyet*’in, Cağaloğlu’nda bulunan, son derece görkemli o eski konaktaki yolunu tutmuştum!.. Kapıdaki yaşlı, çok terbiyeli görevliye; gazetenin genel Yayın Yönetmeni Cevat Fehmi Başkut’un odasını sormuş; o da, kendisiyle randevum olduğunu sanarak, ikinci katta, sağdaki oda olduğunu söylemiş.

Her biri ayrı bir musikili ses veren güngörmüş ahşap basamakları heyecanla çıkarak, tarif edilen odaya, kapısını tıklattıktan sonra girmiş; yazısından başını kaldırarak bana bakmakta olan, sağ köşede oturan, sonradan adını Reşat Enis olduğunu öğrendiğim, kır saçlı Yazı İşleri Yardımcısı’na, Cevat Fehmi Beyle görüşmek istediğimi söylemişim! “

O da biraz hayretle beni süzdükten sonra böyle randevusuz “pat” diye gelen eli çantalı gence karşıdaki köşede oturan ve notlara gömülmüş; ciddi tavırlı, gözlüklü olgun yaştaki oda arkadaşını işaret etmişti. Bu geniş odanın sakin/sessiz havasını bozmaktan çekinerek yavaş yavaş yanına yaklaştığım Cevat Fehmi neden sonra daldığı yazıdan başını kaldırarak, hayli soğuk/ mesafeli bir tavırla:

-Buyrun, ne istemiştiniz? diye sormuş ve aramızda şöyle bir konuşma geçmişti:

-Efendim, size bir romanımı getirdim!..

Aynı mesafeli, soğuk ifadesine biraz da hayret katarak beni büsbütün mahcup etmeye karar vermiş gibi sordu:

-Randevunuz var mıydı? Hatırlayamadım da!?

O zaman “davetsiz misafir” gibi gidişimden hoşlanmadığını, onun için de böyle davrandığını anlamıştım ama artık iş işten geçmişti. Bunun için de:

-Efendim, randevu almak üzere gelmiştim, dedim, fakat kapıdaki görevli herhalde randevum var sanarak, “Cevat Fehmi Bey yerinde, buyurun çıkın!” deyince bir an önce romanımı size yetiştirmek için, randevu almadan gelmiş oldum. Bağışlayın lütfen...

O yine aynı soğuk ifadeyle sordu: “Adınız neydi?”

İçimden, ah dedim; artık aradığım fırsatı yakalamıştım.”

Sermet Sami Uysal, o güne kadar birçok yerde yazısı çıkan genç bir yazardır. Birkaç dergide ve Peyami Safa’nın çıkardığı **Türk Düşüncesi**’nde imzası vardır. 1954’de yeni inceleme yazıları yayımlamış bir imzanın yazılarını Cevat Fehmi’nin okuduğunu düşünür. Adını söyleyince birden ayağa kalkarak, “Ooo, demek o genç yetenek sizsiniz!” diyeceğini zanneder.

Büyük bir öz güvenle adını söyler. Cevat Fehmi bu adı duymamıştır. “Daha önce, bir yerlerde yazınız mı? Hiç romanınız yayımlandı mı?” Bu soru üzerine daha önce yazdığı yerleri bir solukta sayar ve Başkut merakla sorar:

“Ya roman? “Hayır, bu ilk romanım” demesi üzerine soğuk yüz ifadesine bir de alaysı bir anlam katarak, “Yaaa!?” der.

Sermet Sami sabırsızlanır. Hatta müthiş bir özgüvenle, “romanımı okumak isterseniz şimdi bırakıp gelecek hafta yine aynı gün (Cuma) gelerek hemen yayımlanmaya başlayıp başlamayacağınızı öğrenmek isterim. İlk tercihim *Cumhuriyet* oldu; yoksa başka herhangi bir gazete, nasıl olsa hemen yayımlar!” deyince Cevat Fehmi, “yaklaşıp bakın bakalım” diyerek çekmecenin içini gösterir.

Sermet Sami, orada, başta Reşat Nuri, Refik Halit olmak üzere pek çok ünlü romancının eserlerinin biraz da tozlanarak yayımlanmak için sıra beklediğini hayretle görmüştür.

Sermet Sami Uysal, yıllardır sıra bekleyenleri görür ama geri adım atmaz: “Olabilir. Üstelik hepsi de benim en sevdiğim romancılar!.. Fakat artık onlar romanlarını dört kez yazacak kadar sabırlı değiller!.. Ben ele aldığım konunun ilgi çekiciliğinden dolayı, dört kez romanımı temize çektim!..”

Daha sonra biraz bilgiçlik taslar: “Fakat romanımın kahramanlarından Tolstoy’un “Harp ve Sulh”ü yedi kez yazıp eşi Kontes Tolstoy’un da yine yedi kez temize çektiğini düşününce, benim onun kadar sabırlı olduğum söylenemez! Belki de bu sabırlı çalışmasından dolayı **Harp ve Sulh**’ü, Hemingway “dünyanın en büyük romanı” sayıyor.”

Cevat Fehmi, “Anlayamadım. Tolstoy sizin roman kahramanlarınızdan biri mi?”

“-Evet, Tolstoy, romanımın kadın kahramanı Çarlık Rusya Orduları

Başkumandanı Prens Nikolo Obolensky'nin kızı Prenses Elisabeth'e plâtonik olarak âşık. Oysa prenses, Yunan tahtının vârisi ile sözlü durumda"!.. Ama Reşat Nuri ve Ruşen Eşref'le kardeş çocuğu olan Nazım Amcanın fotoğrafını, bir dergide görünce ona âşık oluyor...

Tacı tahtı tepip her engeli aşarak yurdumuza geliyor ve sonunda evleniyorlar."

Daha sonra Cevat Fehmi'nin sorusu üzerine bu prensi nerede, nasıl tanıdığını anlatır. İzmir'de Sermet Sami'nin ailesiyle aynı köşkte oturur. Prensesin eşi Nazım Bey (kendisi ona Amca demektedir) babasıyla aynı dairede çalışır. Bu ailenin çocuğu olmadığından Sermet Sami'ye düşkündürler.

Onlar, Sermet Sami'nin orta birinci sınıftan başlayarak Liseyi bitirinceye kadar gönüllü eğitimliğini yapmışlardır Sermet Sami, Fransızcasını, Fransız Filolojisinden önce prensese borçludur. Gerek prensesin gerekse Nazım Amca'nın hayat hikâyeleri onu öylesine cezbetmiştir ki, sonuçta bunu bir romanda toplamak gereğini duyar.

İşte "Prenses Elisabeth'in Reşat'la Büyük Aşk" ya da romanın ruhuna daha uygun olarak "Aşk, Her Şeyin Üstünde" alt başlığı ile bu romanı tam dört defa yazdıktan sonra Cevat Fehmi'ye getirmiştir.

Bu bilgilerden sonra Cevat Fehmi (Başkut) iyice yumuşar, daha bir sevecen davranmaya başlar: "Romanımızdaki kahramanların belgeleri, fotoğrafları, el yazıları var mı?" diye sorar. Sermet Sami, bütün belgeleri (el yazısıyla mektuplarını, imzalı fotoğrafları, çantasına koymuş ve öyle getirmiştir. Masanın üstüne romanı ve belgeleri koyar.

O sırada odada bulunan ünlü romancı Reşit Enis de oturduğu yerden kalkıp belgelere bakar, prensesi çok güzel, Nazım Beyi de çok yakışıklı bulmuştur. Sermet Sami yine bir açıklamada bulunur: "Ben der, her ikisini de olgun yaşlarında tanıdım. O zamanlar bile hâlâ,

mihrapları yerindeydi. Üstelik Nazım Amca gençken çok çapkınmış.

Hatta aşk maceralarından birini kardeş çocuğu olan Reşat Nuri, "Ateş Gecesi" romanında uzun uzun anlatır. Romancımıza sorarsanız bu konuda size ayrıntılı bilgi de verebilir!.."

Cevat Fehmi, "Pekâlâ der, romanı bir okuyayım, gelecek hafta dediğiniz gün ve saatte gelip sonucu öğrenin... Zaten basacak olursak, daha önce, ilk sayfadan okuyucuya duyururuz."

Sermet Sami, o bir haftayı iple çeker. Beklemek çok zor bir iştir. Her sabah *Cumhuriyet* gazetesinin ilk sayfasında başlayacağı haberini arar. Aklına çeşitli olumsuzluklar gelir. Nihayet Cuma günü akşamı *Cumhuriyet* gazetesine gider, merdivenden çıkarken heyecandan dizleri titrer, kalbi duracak gibi olur.

Cevat Fehmi, Sermet Sami'yi mütebessim bir şekilde karşılar. Bu sefer asık yüzlü olan Sermet Sami'dir. "Bir haftadır romanımın ilânları çıkmadığına göre, herhalde koymayacaksınız! Onun için geri almaya geldim. Nasıl olsa başka bir gazetede yayınlatabilirim!" Cevat Fehmi, yazı masasının üst çekmecesini çekip: "Demek, romanımızı geri almaya geldiniz! Buyrun alın!.."

Eğilip bakar çekmeceye. Çekmece, boydan boya, Sermet Sami'nin romanının son derece güzel hazırlanmış klişeleriyle doludur. Şaşıрма sırası Sermet Sami Uysal'dadır. Cevat Fehmi muzip bir şekilde gülümseyerek; "Romanımızın yarın ilk sayfadan reklâmlarına başlıyoruz. Bir gün geciktik, artık kusura bakmayın".

"Dünyada büyük akisler yaratacak Türk romanı" başlığı altında eserin tefrikası duyurulur. Nazım Amca'nın, prensesin, Tolstoy'un fotoğrafları yayımlanır. Dört beş günlük reklâmdan sonra *Cumhuriyet* gazetesinde 5 Şubat 1954 tarihinden itibaren tefrikaya başlanır. (s. 13-16, Sermet Sami, Eşlerine Göre Ediplerimiz)

Sonuç

Türk edebiyatında roman yeni bir türdür. İlk romanın edebiyat alanında görünmesinden bu yana pek çok roman yazılmıştır. Romancıları destekleyen roman ödülleri konulmuştur. Bugün öncelikle ödül kazanmış romanları okumak gerektiği kanısındayım. Çünkü onlar jürilerin gözetiminden, değerlendirilmesinden geçmiş eserlerdir. Bazıları sahiplerine büyük şöhret kazandırmıştır.

Bazı yazarların romanlarını gereksiz yere uzattıkları görüşü maalesef yaygındır. Ahmet Midhat Efendi'den bu yana var olan bir görüştür. Bunu Hüseyin Rahmi Gürpınar'dan Halikarnas Balıkcısı'na kadar birçok yazarda bulabiliriz. Ancak bunu toplum yapımızdan bağımsız düşünmek hata olur.

Genelde ilk eserler daha çok acemice yazılmış eserlerdir. Bunun da güzel bir istisnası vardır: Reşat Nuri Güntekin'in **Çalıkuşu** (1922)adlı romanıdır. **Çalıkuşu**, tiyatro eseri olarak kurgulanmış, hatta yazılmış, sonra yazarı tarafından romana dönüştürülmüştür. Yayımlandığı zaman da çok büyük ilgi görmüştür.

İlk eserleri yayımlamak çok zordur. Çünkü sizden önce bu yolda deneyim sahibi birçok yazar vardır. Onları aşmak ya da onlarla boy ölçüşmek gerekir. Bu da kolay değildir. Yayım heyecanı ya da haberi, yazarın bütün yorgunluğunu unutturur.

Sanat sabır ister, kültürel birikim ve çalışma ister. Bu birikimi ve sabrı gösteren, romanını matbaaya kadar götürüp orada bile titizlenen insanlar seslerini daha çabuk duyururlar...

1-Hilmi Yücebaş, “**Ulunay, Hayatı, Hatıraları, Eserleri**,” “İstanbul (Tarihsiz) Akın Dağıtım, s.113-115 (

2-Yusuf Ziya Ortaç, **Portreler**, Akbaba Yayınevi s. 148

3-Yusuf Ziya Ortaç, **Portreler**, Akbaba Yayınevi, s.177-180

4-Sermet Sami Uysal, **Eşlerine Göre Ediplerimiz**, İstanbul 2004, s.247

5-Cevdet Kudret, **Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman 2(Meşrutiyetten Cumhuriyete 1910-1923)**, Varlık Yayını İstanbul 1967, s.75

6-Cevdet Kudret, **Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman 2(Meşrutiyetten Cumhuriyete 1910-1923)** Varlık Yayınları, s.80-81

7-Sermet Sami Uysal, **Eşlerine Göre Ediplerimiz**

8-Mehmet Utku Şentürk, “Türkçe Edebiyatın Sessiz Derinliği”, **Karar gazetesi**, 28. 01. 2025

9-(İlân), **Tan**, Sayı. 737, 7 Mayıs 1937, s.1

10-(İlân), **Tan**, Sayı: 741, 11 Mayıs 1937, s. 1

11-Halikarnas Balıkcısı” Denizin Çağırışı”, **Tan**, Sayı. 1190-1191- 21-22 22 İkinci teşrin 1938, s.9

12-Sermet Sami Uysal, **Eşlerine Göre Ediplerimiz**, İstanbul 1954, s.52

13-Y. a. geçen eser, s.383